

**Facultatis Medicae ... decanus Johannes Ernestus Schaperus, ... ad
disputationem inauguralem de viscido, sanitatis offendiculo ... / candidati
Dn. Johannis Christophori Gottwalds ... habendam ... invitat.**

Contributors

Schaper, Johann Ernst, 1668-1721.
Gottwald, Johann Christoph, active 1695.
Rostock 1695.

Publication/Creation

Rostochii : Typis Joh. Wepplingii, ..., [1695]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/sduaj8cy>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

Vi continuo per

arterias venasve vorti-

coſo motu recurrit purpureus cor-
poris noſtri latex, ſanitatē tum
conſervare, tum labefactari eam
potiſt eſt. Rationi quidē id ad-
modum repugnare videtur, cor-
pori rem eandem robur & vitam
afferre eiſque præſentiſſima ſimul

mala inferre; Aſt experientia id ſatis edocti ſumus, utriuſq;
ſanguinem eſſe autorem corpori ut vel robur accedat, vel
detrahatur, inopinatō enim accidere poteſt, ut vel ipſe ſan-
guis turbetur, vel alimentum aliquando non ritē digeratur
peregrinum fermentum evadit, quod inducendo morbos vi-
res ſuas vel citō, vel poſt aliquem temporis decurſum exſerit.
Evenire hinc autumo, quod ſæpius demum adultior factus
afficiatur eo, quod corpori cum tenellus embryo induceba-
tur; Variolæ & morbilli, ac varia ætate tenerâ contracta,
in adultiori verō ſe exſerentia mala horum teſtes ſunt ac in-
terpretes. In rebus ſic humanis omnia multis turbari mo-
dis, morborumq; iliades vitæ curriculum circumſcribere
notamus, & ſic alii optimē degunt, cum alii in dolore con-
tinuo & ægitudine vitam tranſigere coguntur. Mutabilis
hic uterq; ſtatus à latice noſtro purpureo eſt, indefiniti cum
corpufculorum generis congeries ſit, nec omnia ejusdem
naturæ, quicunq; humores ē ſanguine oriundi conſideren-
tur. Inſipida videtur ad ſenſum ſaliva, aſt liquor minus acti-
vus non eſt, viſ quā pollet, abſterſiva cum lichenes & tuber-
cula tollat ac vulnera mundet, corpufculorum heteroge-
neorum præſentiam ſatis probat, ut me non errare putave-
rim

rim si salivæ alcali & acidum inde tribuerem, & quod cum saccharo, urinâ, & vino commune quid habeat, apertè dicerem; Lacticinia promptissimè coagulat saliva, extremis tantum ancillæ labiis si degustata fuerint; hoc acidi est indicium, quod manifestius patet, metalla dum corrodit & mercurio currenti compedes injicit & coagulat. Curiosum hinc est, quod refert Cassius de auro c. 10. p. m. 103. Salivâ aurum foliatum per 14. dies in mortario fortiter tritum in massam nigram sulphur redolentem redactum. Alii è salivâ aut ispiratum volatilem destillant, aut cum calce viva menstruum universale parare annituntur, alii vino novam salivâ inducunt fermentationem, quâ & Brasilianorum vetulæ ex granis Maitz dentibus ea mastigando potum postea acidulum & inebriantem parant, teste Joh. Lerio hist. Navig. Brasil: Et quæ alia curiosa experimenta fiunt, quibus edocemur heterogeneous salivalem esse liquorem, eademque propululare ac protrudi è sanguine. Idem addent calcar reliqui è latice purpureo producti humores; sive attendamus ad Fermentum gastricum quod vel excitando famem vel cibos dissolvendo corpusculorum heterogeneorum præsentia ejusdemque indolis sanguinem, argumento est; admiracionem hinc meretur, quod Kerckringius Obs. 1. de puero refert, qui per os ingestum nummum per anum deposuit, in quo vix moneta appareret. Sive bilis sive succi Pancreatici habeatur ratio, sive respiciantur vel urina, vel sudores, vel cordis urina alias aqua pericardii, vel reliqua in lymphaticis lymphæ, in omnibus maxima corpusculorum patebit diversitas, quam huc prolixius, ne à scopo nimium aberrem, recensere jure supersedeo; Hoc saltem addam, in omnibus, varia licet diversitate reperiri viscidum. Salivæ visciditas arguitur ordinariò dum spumat, & ab aëre à compedibus viscidarum particularum se liberaturo in multas vesiculas

elevatur, aqua sapone infecta indeque viscida bullas ab aëre spargens experimento rem declarat, quod si aëris egressus est saliva igne urgeatur, copiosiores bullae notantur, donec viscida materia in vasis fundo relinquatur, & huic salivae visciditati discontinuationem mercurii aequi tribuendam censeo. Loturam carnis referens cordis urina viscidum contentum probat, quod igni expositus liquor in gelatiniforme abeat corpus. Bilis visciditas, filamentis in quae hinc solvitur, manifestius se prodit, viscidum bilis obstare hinc ratus quod omni cum acido non facile effervescat, nisi vel vehemens aqua fortis, quae statim praecipitatur, vel subtile acidum, ut Spiritus vini quo promptius effervesceat & in spumam in superficie mutatur, bili jungatur. Urinae viscidum, recens dum mingitur, primo intuitu oculis quidem non occurrit, at inspisletur sensim sic fluxus difficilior & tenax magis evadit, donec sedimentum plane viscidum superfit. Succus pancreaticus limpidus est ad instar aquae fontanae sed cum aliquati visciditate teste inter alios curioso hujus succi scrutatore Regnero de Graeff. de suc. pancr c. 4. p. m. 294. Hoc viscidum & reliquae in lymphaticis lymphae constar, evaporata quippe in sanis aequae ac aegris densi glutinis instar gelatinam quoque praebet vid Barthol. cent. 3. Hist. 49. Et quid dicam? levi vulnere epidermis cum abradatur, effluere humorem limpidum notamus, qui exspirante paulatim aqua usque & usque viscidior in duriusculam crustam definit. Hoc viscidum humoribus est naturale in omnibus pro vario visciditatis gradu observabile, est sanguine proveniens, ipsi prius est chylo cum communicatum fuit; chylus quippe mediocri calori admotus aequi in mucilaginem gelatinae similem abit & hinc notabile est quod lymphae, si a pasto statim examinetur igne omnis fere exceptis paucis per alembicum separatis guttulis in offam spissam & albicantem congelescat; post in mediam vero parum gelatinae suppeditet testis est.

Excel.

Excellentissimus Bohnius differt: de menstr. univers. animal. Hinc vel ipsi sanguini sua constat naturalis visciditas, & ejus recens extracti guttula aquæ instillata partim per illius superficiem olei instar dispergitur, partim sub filamentorum formâ ad fundum secedit, nec minus spuma, quam refert sanguis aut pituitosum tegumentum cum bullis, quo quandoque operitur libero aeri expositus, viscidum naturalis notam habet. Hoc viscidum ex dispositione texturæ quoque plorant reliquæ partium glandulæ tum faucium & membranæ pituitariæ pro excretionem, unde in muco narium viscida tenacitas prædominari notatur, quæ & in aurium cerumine & oculorum butyro notabilis est; tum ventriculi & intestinorum, in quo partim subtilius dissolvens ventriculi ratione viget, & quo partim superficies interior obducta ab assumptorum acriorum imprimis injuriis munitur, ne atrocissima præsens sit cardialgia, nec intestinorum torminibus horrendis crucientur mortales, cum ejus defectu maximè crudelia adveniant symptomata, quorum non levem congeriem inde ortam legimus in Diatrib. Brun. de us. pancr. p. m. 74. Hic viscidum usus in solidis est, quod in fluidis æquè obtinet usum, sive motus sanguinis, sive consistentiæ, sive nutritionis habeatur ratio. Viscidum enim si nec quali nec quanto peccaverit, justo præterea modo attenuatum spiritibus servetur, non obest, sed prodest, eadem quippe ejus ac reliquorum in sanguine heterogeneorum corpusculorum ratio est, mixtione intima & mutua contemperatione neque cerni viscidum, neque quæquam molestiâ afficere, imprimis spiritibus si dissolutum & attenuatum teneatur, qui omnibus admixti humoribus sunt; Succum pancreaticum hinc nisi spiritibus dissipatis demum coire observavit Reg. de Graef. de succ. Pancr. c. 4. p. m. 294. Alvi hinc copiosiori ejectione debilitari, sudoribus nimis quibus seminis copio-

ſam excretionem jungimus viribus deſtitui, diureſi nimia
dejici & ſalivæ copioſa ejectione defatigari ægros notamus;
Huc faciunt lymphaticorum vulnera quibus mirè debilitari
ægri recenſentur, ut vulnere vaſis lymphatici laborantem
vel Stalpart Van der Wiel initio attonitus effluvio lymphæ
debilitari admodum obſervaverit. vid. cit. Aut. cent. poſt. p. 1.
obſ. 46. p. 452. cui ſuffragatur ſolingius. part. 4. manual. op.
chir. c. 4. p. 315. In omnibus itaqve liquoribus hoc quoque
obſervatur momentum. Nec hinc in pure empyicorum, nec
ſero hydropicorum per paracenteſin evacuando rejicibile
monitum eſt; largam nimis educationem eſſe periculofam; hoc
n. optime cum C. Celſi conſilio lib. 2. c. 7. convenit, *ſi aqua in-*
qvrit, inter cutem qvem implevit, ſive in magno abſceſſu multum
puris coit, ſimul id omne effuſiſſe æq; mortiferum eſt, ac ſi quis ſani
corporis vulnere factus exſanguis eſt. Quam diu ergo omnia ritè
miſta ſunt, nec acidæ, nec ſalinæ nec terreſtres præpollent par-
ticulæ, humoribus ſufficientes conſtant ſpiritus, ut attenua-
tionis & rarefactionis nullus notetur defectus, ſed attenuati in
orbem agantur, eumque abſolvant, nullum ſanitatis offendi-
culum metuendum; aſt fiat ex errore debitæ attenuationis
defectus, ſive à cibo minus laudabili, ſive à potu minus ferment-
tato aut alia ratione vitiato, ſive à reliquis non naturalibus vi-
tatis rebus deducatur, motus humorum naturalis ceſſare in-
cipit, ſufflaminatur ætheris ſubtilis ordinarius motus & in
crasſiorem ac fixiorem ſtatum mutatur particularum agili-
tas, unde viſcidus ſanguis & glutinoſus, viſcida ſaliva, viſci-
dum fermentum gaſtricum, viſcida bilis, viſcida lymphæ, hu-
mores ad unum omnes viſcidi, morborum inſeqvitur cater-
va, pituitola viſciditate viſcerum munia cum turbentur, eaq;
ſenſim & ſine ſenſu deſtruantur; Fiunt obſtructiones, quibus
corporis noſtri œconomia everti quàm celeberrimè poteſt.
Hinc convuſiones & dolores excitantur viſcido, humoribus
tum

tum falsis tum acidis cum motū impediat; Hinc flatus, Colicæ & Catarrhi generantur, humoribus acrioribus cursum cum in hibeat viscidū, Hinc Tussis, Corycæ, Sternutationis, Asthma-
tis & Vomitus quærelæ, cum vel mole vel simul acredine agat viscidum. Hinc Hypochondriaca Melancholia, Quartana, Hæctica & Cachexia oriuntur, cum obstructions à viscido facile fiant, indeque humores sistantur, quam & Hydrops excipere solet, indicatæ obstructions pertinaciores si notentur & vasis lymphaticis inde ruptis aqua intercus colligatur. Viscido si glandulæ ventriculi obstruantur, aut eo involvatur liquor gastricus, Anorexia oritur, quam tum Lienteria tum Cœliaca passio insequi potest, viscido si ventriculus & intestina nimium lubricentur. Nec minus cordis convulsivi motus, quos Palpitationes vocamus inde deducuntur, sanguis dum rarefactus per aortam præ visciditate sua non promptè erumpere valet, quin omnis sanguinis impetuosus motus in cordis substantiam resiliendo motum hunc convulsivū producat. Capitis dolor gravativus, Lethargus, Apoplexia, Paralysis viscidum agnoscunt causam, & in omnibus hinc Apoplexiâ extinctis deprehendi ipsorum cerebrum tum corda tum utraqve simul copiosam in sinibus suis materiam viscidam fovisse legimus in Ephem. Germ. A. N. C. dec: I. An. 1. Obs. 74. Viscidum Producit quoq; Arthridem, Podagram & Chiragram, Guttam serenam, Suffusionem inducit, pannum vel Unguem excitat, Ulcera Tumores præterea tum Scirrhosos, tum propriis folliculis inclusos & quos alios adhuc corpori affert morbos, quas omnes recensere nimis prolixum esset. Hoc interim advertimus magnam morborum catervam produci à viscido, idque incidendum & resolvendum, vel evacandum appropriatis esse. Eleganti eruditione conscripta inauguralis Dissertatio Prænobilis ac Clarissimi nostri Candidati hæc omnia prolixius
pro

probat, doctissime quippe de *viscido sanitatis offendiculo* differit & eruditis præbet testimonium, quantâ industriâ & morum civilitati & studio Medico per multos annos incubuerit, id quod ex vita & studiis feliciter gestis pro more Academiae recepto recensendis pluribus patebit. Felici fidere in celeberrima Gedanensium civitate orbi datus est Anno supra millesimum sexcentesium septuagesimo, vigesimus quartus cum scriberetur julii. St. N. Patre Viro Nobilissimo, Amplissimo, Excellentissimo & Experientissimo Dn. *Christophoro Gottwald* Medicinæ Doctore Celeberrimo & Civitatis Gedanensis Physico famigeratissimo, Matre, omni virtutum sui sexus genere spectatissima Matrona, Dn. *Constantia Heckerin*. Avum Paternum veneratur Virum Nobilissimum & Gravissimum Dn. *Christophorum Gottwald* Mercatorem apud Gedanenses Primarium ex perantiquo & Generoso de *Gottwald* vel de *Godels* stemmate, in Silesia notissimo, profatum, & Aviam Paternam colit virtutibus generoso stemmati de *Bodeck* / convenientissimis ornatissimam Matronam *Susannam* de *Bodeckin*. Avum maternum salutatur Virum Nobilissimum & Prudentissimum Dn. *Johannem Hecker* / Senatorii Collegii Palæopolitani Gedanensis Seniore Gravissimum & Aviam Maternam Matronam omnibus sui sexus virtutibus commendatissimam Dn. *Barbaram Zanders*. Statim ac per ætatem licebat & secundum vitæ suæ cum ageret annum Præceptoribus formandus & informandus traditus est, quos inter speciali fidelissimæ informationi in primis circa octavum ætatis annum Dn. *Mirchaelis Hanschii* jam ad ædem S. Mariæ Diaconi vigilantissimi meritisimi commissus, non neglecta inter privatos parietes informatione, quâ varii studiorum generis quæ juvenem commendant, notitia acquiritur. His fundamentis instructus per anni ejusque dimidii spatium & quod excurrit Grudentum in Borussia missus, ubi Lingvam Polo-

Polonicam, quam callet, addidit. Præterlapſo hoc tempore ob Venerandi ſui Parentis morbum atrociffimum, quo lecto affixus, vix ſine reſtitutionis ſpe Parens erat, domum revocabatur, quo tamen, Deo ſit laus, poſtea præter ſpẽ reſtituto, ad ſtudia continuanda denuo majori cupiditate excitatus bonæ indolis Filius, Præceptorum Scholæ Marianæ per 4. annorum decurſum curæ concreditus eſt, imprimis autem à Clariffimo & Doctiffimo *Dn. Webero* privatâ informatione fovebatur, & ſtudiis humanioribus imbutus ad altiora applicabat animum, hinc à Plurimum venerando, Nobiliſſimo ac Ampliſſimo *Dn. D. Schelgwigio*, Theologo famigeratiſſimo, & Rectore Gymnaſii Gedanenſium celeberrimi meritiſſimo, civis in Gymnaſium receptus, quo præeunte Sacra tractavit, & Collegium in Hutteri compendium non ſine fructu abſolvit. Doctore præeunte Conſultiſſimo *Dn. Jobanne Schultzio*, J. U. D. ejusq; & Hiſtoriarum Profefſore celeberrimo, in eodem Athenæo in Politicis & Hiſtoricis non levia poſuit fundamenta, nec humaniorum oblitus, uſus hinc eſt privatâ fideliffimâ informatione Nobiliſſimi & Clariffimi *Titj*, Eloqventiæ Profefſoris meritiſſimi. In Græcis audivit Profefſorem hujus Athenæi celeberrimum Nobiliſſimum & Clariffimum *Dn. Wolffgangum Roſteuſcherum*, & præter hæc, Logica, Rethorica, Metaphyſica, Phyſica & alia, quæ utilitatem afferunt, ductu Celeberrimi *M. J. C. Roſteuſcheri*, petraſtavit, imprimis, quæ Phyſica concernunt, Viri Nobiliſſimi, Experientiſſimi *Dn. D. Heyſei*, Profefſoris Med. & Phyſ. celeberrimi jam Beati informationem laudat, cujus ductu Phyſicis Anatomica, Pharmaceutica, Phyſiologica, Pathologica, paucis: Medica junxit, adeo ut indeſſa Virorum Gymnaſii Doctiſſimorum per quinquennium vigilantia, & Diſcentis hujus laudabili diſcendi ardore nihil omitteretur quod futuræ eruditioni inſervire poſſet. Unde in ſtudiis & artium cultura progreſſus non pœnitendos faciebat, quibus locupletatus Medicinam

cinam pro scopo eruditionis suæ 'elegit, nec est quod mirerur medicinam statim ipsi cordi fuisse, occasio illi ultrò offerebat talia, quæ alii Frustra quæerunt, ut meritò Clarissimus Candidatus noster albæ Gallinæ dicendus filius sit; Nam Patrem habuit Præceptorem, cujus fidelissima manu ductione, in Anatomicis, Practicis, Chymicis & Pharmaceuticis, Praxi medica & Mechanicâ, aliisque rerum naturalium curiosis scientiis non levem acquisivit notitiam, idque eò magis, cum non tantum ex eruditissimo Parentis sui ore hæc omnia audiret, verum etiam Physica Mechanica & curiosa scilicet lapidum, mineralium, metallorum, stirpium, animalium & quæ alia maximè curiosa tum naturalia, tum singulari in rebus curiosis Parentis Venerandi notitiâ & arte parata pleno agmine in splendidissimis Parentis sui Venerandi, Fautoris nostri æstumatissimi, curiosorum Cameris collecta ipse contemplari, scrutari & rimari posset. His eruditionis divitiis instructus peregrina adiit loca, & omnium primo A. 1688. Academiam Borussorum, quæ Regiomonti est, inq; eâ tum Medicinæ Professores, tum alios Viros eruditos celeberrimos sedulo audivit, donec Anno 1691. Academiam nostram ad Varnum salutaret, in quâ Consiliis Viri Nobilissimi Experientissimi & Excellentissimi *Dn. Bernhards Barnsdorffii*, Medicinæ Doctoris & Professoris Publici celeberrimi, Collegæ Fautoris ac Amici mei æstumatissimi adjutus, per aliquot tempus persistebat. Cum autem Prænobilis & Clarissimus noster Candidatus alias quoq; Academias, inq; iis primariò Viros fama & eruditione celeberrimos salutare constituisset, ad Academiam Kiliensem se conferebat & tam publicæ quàm privatissimæ informationi Viri Nobilissimi Experientissimi & Excellentissimi *Dn. Job. Danielis Majoris*, Medicinæ Doctoris ac Professoris Publici famigeratissimi, Archiatri Serenissimi Principis Cimbrici, se tradidit, cujus fidelissimo & singulari

gulari ductu hactenus audita & quæ ad solidam Medicinæ scientiam adhuc requirebantur, in succum & sanguinem vertebat, ab ejus enim ore pendeat & sedulus & maximè industrius ejus erat Auditor; informationem hinc Excellentissimi Majoris fidelissimam Candidatus noster grata recordatione sæpius laudat, & sui Præceptoris cineres veneratur. Cumque & Cathedram Kiliensem premeret, vir Nobilissimus Experientissimus & Excellentissimus *Dn. Wilhelmus Huldreich Wadswiedius*, Medicinæ Doctor & Prof. Publ. celeberrimus, ejus lectionibus publicis & privatis per illud, quo comoratus spatium ibi est æq; interfuit. Cum Kiliæ esset non nisi Eruditorum virorum notitiam desiderans, ea intentione Hafniam petiit, & Viros ejus loci celeberrimos, *Bartholinos*, *Jacobeos*, & alios salutavit. Ex Hafniâ autem redux per integrum & quod excurrit annum iterum informatione priori Excellentissimi Majoris usus. Porro ad Academiam Lipsiensem accessit, ultimum doctrinæ additurus complementum. Nobilissimorum itaque Excellentissimorum & Experientissimorum *Dni. Johannis Bobnij*, Med. Doctoris & Prof. Publ. Celeberrimi, & *Dn. Augusti Quirini Rivini*, Med. Doctoris & Prof. Publici Famigeratissimi lectiones sedulo frequentavit. In Mathematicis Lipsiæ Virum Nobilissimum & Clarissimū *M. Sturmium* audivit, & ejus manu ductione, quæ Algebræ spectant speciosam & mechanicam, in primis addidit. In omnibus recensitis Musarum sacrariis autē Professores coluit, & omnibus hinc gratus & acceptus fuit. Tandem cum Purpuram promeritam ambiret, resalutavit nostram Academiam, atque ad Facultatis nostræ examina admitti, eā quā decebat modestiā rogavit. Admisimus illum elapso mense Martio, in eruditionem inquisivimus, & examinibus exantlatis talem deprehendimus, ut omni jure pro impetrandis summis honoribus Licentiam publice disputandi ipsi daremus.

Me-

*Meritò igitur, Vir Nobilissime Excellentissime & Expē-
rientissime, Dn. Doctor Gottwald / Parens Candidati
nostri venerande, Fautor noster ac Amice Colendissime
de Filio tuo erudito corditus Tibi gratulor, non tantum
enim aliorum celeberrimorum Virorum ductu, sed & ex
tuo eruditissimo ore Filium eruditum in examinibus depre-
hendit Facultas nostra Medica, eumq; hunc dignissimum
ad suscipiendum in Medicinâ summum gradum judicavit.
Quævis optima nonnisi hinc de Filio tuo ominari licet;
Faxit summum Numen, ut hic Filius Tuus VIR EX-
CELLENTISSIME, Candidatus noster dignissimus,
ut hactenus, sic porro Tibi Tuisque Charissimis sit gau-
dio, Patriæ emolumento, & Aëgris solatio. Cum a. ad
licentiam assumendi gradum obtinendam pro more maio-
rum die 11. Aprilis Deo annuente de Viscido sanitatis offendic-
ulo inauguraliter disputaturus sit, Magnificum DN. RECTO-
REM, Excellentissimos Universitatis Proceres, ejusque Ci-
ves omnes & singulos & Literatum Fautores, ut suâ frequen-
tiâ disputationem hanc inauguralem reddant illustrio-
rem, eo, quo decet obsequio rogo
atque invito.*

**Publ : Rostochii Sub Sigillo Decanatus
die 31. Mart: An. M. DC. XCV.**

